

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра музичного мистецтва

Віталій Охманюк

Інструментознавство та інструментування

**(Поезія Т. Шевченка, музика В. Захарченка «Вітре буйний,
вітре буйний...», аранжування В. Охманюка)**

Методичні рекомендації для самостійної роботи з курсів
«Інструментознавство та інструментування» і «Фахова майстерність»

Луцьк
Вежа-Друк
2022

УДК 785.1:378.016(072)+784.08:378.016(072)+821.161.2'05-1:78
О-92

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 2 від 19 жовтня 2022 р.)*

Рецензенти:

Мойсіюк В.В. – заслужений діяч мистецтв України, викладач Волинського фахового коледжу культури і мистецтв імені І. Ф. Стравінського;

Чепелюк В. А. – народний артист України, професор кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв мистецтв ВНУ імені Лесі Українки.

Охманюк В.

О 92 Інструментознавство та інструментування (Поезія Т. Шевченка, музика В. Захарченка «Вітре буйний, вітре буйний...» аранжування В. Охманюка): метод.- реком. для сам. роб. з курсу «Інструментознавство та інструментування». – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 37 с.

У методичні рекомендації з дисципліни «Інструментознавство та інструментування» запропоновано композицію для солістки, мішаного хору та оркестру українських народних інструментів «Вітре буйний, вітре буйний...». Зроблено гармонічний аналіз та аранжування твору, в основі якого покладено однойменну поезію Тараса Шевченка.

Рекомендовано студентам напряму «Музичне мистецтво» та викладачам закладів вищої освіти, керівникам професійних й аматорських оркестрів та ансамблів українських народних інструментів. Також матеріал наближено до практичного використання на заняттях з дисциплін «Вокально-оркестровий клас», «Фахова майстерність», «Методика і практикум роботи з творчим колективом», «Лабораторія творчого колективу».

УДК 785.1:378.016(072)+784.08:378.016(072)+821.161.2'05-1:78

© Охманюк В. Ф., 2022

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2022

Основні методико-виконавські вказівки та рекомендації стосовно роботи над художнім матеріалом у композиції «Вітре буйний, вітре буйний...»

Композиція «Вітре буйний, вітре буйний...», створена для солістки, мішаного хору та оркестру, запропонована автором для самостійної роботи студентів для вироблення навичок оркестрового акомпанементу солісту. Поезія Т. Шевченка, витримана в стилі народної пісні, доповнюється виразно народним колоритом запропонованого інструментування. Так, важливу роль в ньому відіграють арпеджовані акорди бандури, тремоло кобзи, гармонічний хорал трьох баянів.

Роль драматизуючого чинника відіграє *ostinato* контрабасів, згодом підтримане іншими низькими інструментами оркестру, яке не тільки створює гармонічну основу для партитури, але і вносить у композицію тривожну синкоповану пульсацію, не дуже помітну на перший погляд, але дуже важливу для створення художнього образу в цілому.

На відміну від інших композицій для оркестру українських народних інструментів у «Вітре буйний» – дещо інший склад оркестру. Тут відсутні мідні духові інструменти, кларнет та сопілка, натомість уведено гобой, трикутник, і як вже було зазначено партію кобзи та три партії баянів. Відсутність мідних здійснена з метою полегшити звучання акомпануючої партитури, заміна кларнета на гобой – з метою підкреслити журливо-трагічний образ пісні, зняття сопілки зумовлено її переважно гумористичною образною сутністю. Зрештою, введення кобзи і посилення партії баянів сприяє посиленню народного колориту створюваного образу. Такий підхід до складу оркестру свідчить про темброво-колористичне мислення аранжувальника, про те, що глибокий драматизм «Вітре буйний» – результат не тільки проникливої поезії Т. Шевченка, не тільки прекрасної у своїй строгості мелодії солістки, але й тонкого, але чистого і правдивого звукопису оркестрових тембрових барв.

Робота над партитурою «Вітре буйний» потребує тонкого, диференційованого чуття кожного з вказаних елементів партитури. Необхідно дотримуватися *p*, але не розслабленого, а напруженого, зібраного, внутрішньо тривожного. Особливу увагу необхідно звернути на виконання двотактової зв'язки між куплетами пісні, де мелодійні інструменти оркестру, підтримуючи хор, виконують роль своєї «пісні без слів», перебираючи на себе функції соліста. Інший важливий момент – драматургія цілої куплетно-варіаційної форми, яка може бути ефективно вирішена тільки за участю оркестру (йдеться про динамічно-штрихові співвідношення партії оркестру у всіх чотирьох куплетах твору).

Для виконавців, диригента, учнів і викладача цей твір надає прекрасну можливість поекспериментувати в цьому плані.

Вітре буйний, вітре буйний...

Поезія. Т. Шевченка
Муз. В. Захарченка 5
Аранж. В. Охманюка

Лірично, наспівно

The musical score is arranged in a system with 15 staves. The instruments and parts are as follows:

- Флейта** (Flute): Treble clef, 3/4 time, mostly rests.
- Гобой** (Oboe): Treble clef, 3/4 time, mostly rests.
- Барабан** (Drum): Percussion line, mostly rests.
- Тарілка** (Cymbal): Percussion line, mostly rests.
- Трикутник** (Triangle): Percussion line, playing a rhythmic pattern of quarter notes.
- Кобза** (Cobza): Treble clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Голос (альт)** (Soprano): Treble clef, 3/4 time, mostly rests.
- С. А.** (Soprano): Treble clef, 3/4 time, mostly rests.
- Т. Б.** (Tenor): Bass clef, 3/4 time, mostly rests.
- Бандура** (Bandura): Treble and Bass clefs, 3/4 time, playing a complex rhythmic and melodic accompaniment.
- Баян I** (Bayan I): Treble clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Баян II** (Bayan II): Treble clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Баян III** (Bayan III): Treble clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Скрипка I** (Violin I): Treble clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Скрипка II** (Violin II): Treble clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Скрипка III** (Violin III): Treble clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Віолончель** (Viola): Bass clef, 3/4 time, playing a melodic line.
- Контрабас** (Double Bass): Bass clef, 3/4 time, playing a rhythmic accompaniment.

5 *tr*

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С. А.

Т. Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Віол.

К-бас

9

Фл.
 Гобой
 Бараб.
 Тар.
 Трикутн.
 Кобза
 Голос (альт)
 С. А.
 Т. Б.
 Банд.
 Баян I
 Баян II
 Баян III
 Скр. I
 Скр. II
 Скр. II
 Віол.
 К-бас

The score is divided into two systems. The first system contains parts for Flute, Oboe, Drum, Trumpet, Kobza, Voice (alto), Saxophone, Trombone, Band, Bajan I, Bajan II, Bajan III, Clarinet I, Clarinet II, Violin, and Double Bass. The second system contains parts for Clarinet I, Clarinet II, Violin, and Double Bass. The music is in 3/4 and 4/4 time signatures.

12

tr

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С. А.

Т. Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Віол.

К-бас

15

This musical score is for a symphony orchestra and a vocal soloist. The score is written in 4/4 time and a key signature of three flats (B-flat major or D-flat minor). The instruments and parts included are:

- Fl. (Flute):** Rests in both measures.
- Гобой (Oboe):** Rests in both measures.
- Бараб. (Drum):** Rests in both measures.
- Тар. (Tambourine):** Rests in both measures.
- Трикутн. (Triangle):** Rests in both measures.
- Кобза (Korbza):** Plays a rhythmic melody with chords in the first measure and continues in the second.
- Голос (альт) (Soprano Alto):** Sings a vocal line with a melodic contour.
- С. А. (Soprano Alto):** Rests in both measures.
- Т. Б. (Tenor Bass):** Rests in both measures.
- Банд. (Band):** Provides harmonic support with chords in the first measure and continues in the second.
- Баян I (Bayan I):** Plays a melodic line with a long note in the second measure.
- Баян II (Bayan II):** Plays a sustained chord in the first measure and continues in the second.
- Баян III (Bayan III):** Plays a sustained chord in the first measure and continues in the second.
- Скр. I (Violin I):** Plays a melodic line with a long note in the second measure.
- Скр. II (Violin II):** Plays a melodic line with a long note in the second measure.
- Скр. II (Violin II):** Plays a melodic line with a long note in the second measure.
- Виол. (Viola):** Plays a melodic line with a long note in the second measure.
- К-бас (Cello):** Plays a melodic line with a long note in the second measure.

17

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С. А.

Т. Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Виол.

К-бас

The musical score is arranged in a system of staves. The instruments listed on the left are: Flute (Фл.), Oboe (Гобой), Drum (Бараб.), Tar (Тар), Triangle (Трикутн.), Kobza (Кобза), Alto Voice (Голос (альт)), Soprano/Alto (С. А.), Tenor/Bass (Т. Б.), Band (Банд.), Bayan I (Баян I), Bayan II (Баян II), Bayan III (Баян III), Violin I (Скр. I), Violin II (Скр. II), Violin II (Скр. II), Viola (Виол.), and Double Bass (К-бас). The score begins at measure 17. Measures 17 and 18 are in 2/4 time, and measure 19 is in 4/4 time. The vocal soloist (alto) has a melodic line, while the instruments provide accompaniment. The score is divided into measures 17, 18, and 19, with a 2/4 time signature for measures 17 and 18, and a 4/4 time signature for measure 19.

20

Фл.
 Гобой
 Бараб.
 Тар.
 Трикутн.
 Кобза
 Голос (альт)
 С. А.
 Т. Б.
 Банд.
 Баян I
 Баян II
 Баян III
 Скр. I
 Скр. II
 Скр. II
 Віол.
 К-бас

Musical score for page 11, measures 20-23. The score includes parts for Flute, Oboe, Drum, Tabor, Triangle, Kobza, Voice (alto), C. A., T. B., Band, Bayan I, Bayan II, Bayan III, Violin I, Violin II, Violin II, Viola, and Cello. The key signature is two flats and the time signature is 3/4.

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос
(альт)

С.
А.

Т.
Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Виол.

К-бас

22

24

25

This musical score is for a symphony orchestra and a vocal soloist. The score is written in a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 2/4 time signature. It begins at measure 25 and ends at measure 34. The instruments and parts included are:

- Fl. (Flute):** Features a melodic line with trills in measures 25, 27, and 30.
- Гобой (Oboe):** Provides harmonic support with sustained notes and melodic fragments.
- Бараб. (Drum):** Remains silent throughout this section.
- Тар. (Tambourine):** Remains silent throughout this section.
- Трикутн. (Triangle):** Remains silent throughout this section.
- Кобза (Korbza):** Plays a rhythmic, melodic line with a distinct folk character.
- Голос (альт) (Voice, alto):** Enters in measure 27 with a vocal line.
- С. А. (Soprano/Alto):** Remains silent throughout this section.
- Т. Б. (Trombone/Bassoon):** Provides harmonic support with sustained notes.
- Банд. (Band):** Plays a rhythmic accompaniment with chords.
- Баян I, II, III (Bayan):** Three bayan instruments providing harmonic support with sustained chords and rhythmic patterns.
- Скр. I, II (Clarinets):** Remains silent throughout this section.
- Віол. (Violin):** Remains silent throughout this section.
- К-бас (Double Bass):** Provides a steady rhythmic accompaniment.

The score includes various musical notations such as trills, slurs, and dynamic markings. The tempo is indicated by a wavy line at the top of the first staff.

28

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С.
А.

Т.
Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Віол.

К-бас

31

tr ~~~~~

Фл.
 Гобой
 Бараб.
 Тар.
 Трикутн.
 Кобза
 Голос (альт)
 С. А.
 Т. Б.
 Банд.
 Баян I
 Баян II
 Баян III
 Скр. I
 Скр. II
 Скр. II
 Віол.
 К-бас

Musical score for measures 31-34. The score is in 4/4 time and features a variety of instruments and a vocal soloist. The key signature has two flats. The instruments listed are Flute (Фл.), Oboe (Гобой), Drums (Бараб.), Cymbals (Тар.), Triangle (Трикутн.), Kobza (Кобза), Voice (альт), Trumpets (С. А.), Trombones (Т. Б.), Band (Банд.), Barytons I, II, and III (Баян I, II, III), Violins I, II, and III (Скр. I, II, II), Viola (Віол.), and Double Bass (К-бас). The score includes rests, notes, and a trill (tr) in the flute part. The measures are numbered 31, 32, 33, and 34.

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос
(альт)

С.
А.

Т.
Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Виол.

К-бас

The musical score is written for a large ensemble. The top section includes Flute (Фл.), Oboe (Гобой), Drum (Бараб.), Tabor (Тар.), and Triangle (Трикутн.), all of which are currently silent. The middle section features the Kobza (Кобза) with a rhythmic accompaniment, a Voice part (Голос) in the alto register, and staves for Soprano (С.) and Bass (А.). The bottom section includes the Band (Банд.), three Bayan instruments (Баян I, II, III), Violin I (Скр. I), Violin II (Скр. II), Viola (Виол.), and Double Bass (К-бас). The music is in 4/4 time and features a key signature of two flats. The score is marked with rehearsal number 33.

35

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С. А.

Т. Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Виол.

К-бас

Detailed description: This is a page of a musical score, page 17, starting at measure 35. The score is for a large ensemble, including a woodwind section (Flute, Oboe), percussion (Drum, Tambourine, Triangle), string section (Violin I, Violin II, Viola, Cello/Double Bass), and a vocal soloist (Alto). The music is in a key with three flats (B-flat major or D-flat minor) and a 2/4 time signature. The score is divided into three measures: measure 35 (2/4), measure 36 (2/4), and measure 37 (4/4). The vocal line (Alto) has lyrics in Cyrillic: "С. А." in measure 35, "Т. Б." in measure 36, and "Банд." in measure 37. The instrumental parts feature various textures, including chords, arpeggios, and melodic lines. The K-bas (Cello/Double Bass) part has a rhythmic pattern of eighth notes. The Bаян (Bassoon) parts have a more melodic and harmonic role. The Скр. (Violin) parts have a melodic line. The Виол. (Viola) part has a melodic line. The Фл. (Flute) and Гобой (Oboe) parts are mostly silent. The Бараб. (Drum) and Тар. (Tambourine) parts have a rhythmic pattern. The Трикутн. (Triangle) part has a rhythmic pattern. The Банд. (Band) part has a rhythmic pattern. The Кобза (Kobza) part has a melodic line. The Голос (альт) (Alto) part has a melodic line with lyrics. The С. А. (Soprano/Alto) part has a rhythmic pattern. The Т. Б. (Tenor/Bass) part has a rhythmic pattern. The Баян I (Bassoon I) part has a melodic line. The Баян II (Bassoon II) part has a rhythmic pattern. The Баян III (Bassoon III) part has a rhythmic pattern. The Скр. I (Violin I) part has a melodic line. The Скр. II (Violin II) part has a rhythmic pattern. The Скр. II (Violin II) part has a rhythmic pattern. The Виол. (Viola) part has a melodic line. The К-бас (Cello/Double Bass) part has a rhythmic pattern.

Фл.
 Гобой
 Бараб.
 Тар.
 Трикутн.
 Кобза
 Голос (альт)
 С. А.
 Т. Б.
 Банд.
 Баян I
 Баян II
 Баян III
 Скр. I
 Скр. II
 Скр. II
 Віол.
 К-бас

40

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С. А.

Т. Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Виол.

К-бас

43

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос
(альт)

С.
А.

Т.
Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Віол.

К-бас

46

trm

Фл.
 Гобой
 Бараб.
 Тар.
 Трикутн.
 Кобза
 Голос (альт)
 С. А.
 Т. Б.
 Банд.
 Баян I
 Баян II
 Баян III
 Скр. I
 Скр. II
 Скр. II
 Віол.
 К-бас

The score is written for a large ensemble. It begins at measure 46. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The time signature changes from 3/4 to 4/4 at the start of the second measure. The instruments listed are: Flute (Фл.), Oboe (Гобой), Drums (Бараб.), Tar (Тар.), Trikotn (Трикутн.), Korbza (Кобза), Voice (альт) (Голос (альт)), S. A. (С. А.), T. B. (Т. Б.), Band (Банд.), Bajan I (Баян I), Bajan II (Баян II), Bajan III (Баян III), Violin I (Скр. I), Violin II (Скр. II), Viola (Віол.), and Double Bass (К-бас). The score includes various musical notations such as rests, notes, chords, and dynamic markings like *trm* and *p*.

49

Фл. *tr*

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С. А.

Т. Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Віол.

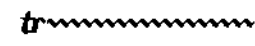
К-бас

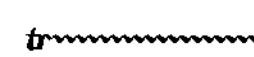
52

tr

Фл.
 Гобой
 Бараб.
 Тар.
 Трикутн.
 Кобза
 Голос (альт)
 С. А.
 Т. Б.
 Банд.
 Баян I
 Баян II
 Баян III
 Скр. I
 Скр. II
 Скр. II
 Виол.
 К-бас

55

tr

tr

Фл.

Гобой

Бараб.

Тар.

Трикутн.

Кобза

Голос (альт)

С. А.

Т. Б.

Банд.

Баян I

Баян II

Баян III

Скр. I

Скр. II

Скр. II

Виол.

К-бас

Detailed description: This is a page of a musical score for a symphony orchestra with traditional instruments. The score is in 4/4 time and features a key signature of two flats. The instruments listed on the left are: Flute (Фл.), Oboe (Гобой), Drum (Бараб.), Tar (Тар), Trikotn (Трикутн.), Kobza (Кобза), Voice (альт) (Голос (альт)), C. A. (С. А.), T. B. (Т. Б.), Band (Банд.), Bajan I (Баян I), Bajan II (Баян II), Bajan III (Баян III), Violin I (Скр. I), Violin II (Скр. II), Violin II (Скр. II), Viola (Виол.), and Double Bass (К-бас). The score includes various musical notations such as notes, rests, and trills. The page number 55 is at the top left, and the number 24 is at the top left of the image. The page number 55 is also written above the first staff. The trill symbols are written above the first and second staves.

Вітре буйний, вітре буйний ...

Слова Т. Шевченка
Музика В. Захарченка

Вітре буйний, вітре буйний! Ти з морем говориш,—
Збуди його, заграй ти з ним, спитай синє море.
Воно знає, де мій милий, бо його носило,
Воно скаже, синє море, де його поділо.
Де його поділо. *(хор)*

Коли милого втопило — розбий синє море;
Піду шукать миленького, втоплю своє горе,
Втоплю свою недоленьку, русалкою стану,
Пошукаю в чорних хвилях, на дно моря кану.
На дно моря кану. *(хор)*

Найду його, пригорнуся, на серці зомлію.
Тоді, хвиле, неси з милим, куди вітер віє!
Коли ж милий на тім боці, буйнесенький, знаєш,
Де він ходить, що він робить, ти з ним розмовляєш.
Ти з ним розмовляєш. *(хор)*

Вітре буйний, вітре буйний! Ти з морем говориш,—
Збуди його, заграй ти з ним, спитай синє море... *(хор і солістка)*
Воно знає, де мій милий, бо його носило, *(солістка)*
Воно скаже, синє море, де його поділо,
Воно скаже, синє море, де його поділо. *(хор)*
Де його поділо, *(хор)* де його поділо. *(хор і солістка)*
А...

Список використаних джерел

1. Гайденко А. П. Інструментознавство та основи теорії інструментування. – Х.: Майдан, 2010. 234 с.
2. Гуменюк А. Українські народні інструменти. – К.: Муз. Україна, 1967. 243 с.
3. Гуцал В. Інструментовка для оркестру народних інструментів – К.: Муз Україна, 1988. – 79 с.
4. Іванов П. Оркестр українських народних інструментів. Музикознавча праця. – К.: Муз. Україна, 1981. 110 с.
5. Черкаський Л. Українські народні інструменти. – К.: Техніка, 2003. – 262 с.

Навчально-методичне видання

Охманюк Віталій Федорович

**Інструментознавство та інструментування
(Поезія Т. Шевченка, музика В. Захарченка
«Вітре буйний, вітре буйний...» аранжування
В. Охманюка)**

*Методичні рекомендації для самостійної роботи з курсу
«Інструментознавство та інструментування» і
«Фахова майстерність»*

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16 Обсяг 2,56 ум. друк. арк., 2,33 обл.-вид. арк.
Наклад 100 пр. Зам 28. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.